

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR**

Jilská 1, Praha 1

Tel./fax: 222 221 655

E-mail: michaela.dimitrova@soc.cas.cz

Jak jsou na tom Češi s tolerancí?

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2007, v07-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>5. 3. – 12. 3. 2007</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1046</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.19, OV.20</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>13. dubna 2007</i>
<i>Zpracoval</i>	<i>Michaela Dimitrová</i>

Břežnové šetření Centra pro výzkum veřejného mínění se mj. zabývalo otázkami zjišťujícími toleranci české populace vůči některým skupinám lidí. Čechům bylo předloženo 14 různých skupin a u každé z nich se měli vyjádřit, zda by dané osoby nechtěli mít za sousedy. Výsledné postoje ukazuje tabulka 1.

Tabulka 1: Které skupiny osob byste nechtěl/a mít za sousedy?¹ (v %)

	III/2003	III/2005	III/2007
Drogově závislé	85	87	87
Alkoholiky	86	87	81
Lidi s kriminální minulostí	78	77	77
Psychicky nemocné lidi	nezjišťováno	nezjišťováno	51
Homosexuály	42	34	29
Lidi jiné barvy pleti	24	22	24
Kuřáky	nezjišťováno	nezjišťováno	19
Bohaté lidi	16	16	10
Lidi jiného náboženského přesvědčení	8	7	6
Chudé lidi	7	8	6
Lidi tělesně postižené	5	2	4
Mladé lidi	8	9	4
Lidi jiného politického přesvědčení	6	4	4
Staré lidi	6	3	3

Poznámka 1: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „Neví“, nebo respondenti nevybrali danou skupinu jako tu, vedle které by nechtěli bydlet.

Negativní postoj v souvislosti se sousedstvím převládá v rámci české populace u čtyř uvedených skupin osob. Konkrétně se jedná o drogově závislé, v jejichž blízkosti by nechtělo bydlet 87 % Čechů. Čtyři pětiny českých občanů (81 %) nechtějí žít vedle alkoholiků a 77 % lidí odmítá žít v sousedství osob s kriminální minulostí. Negativní reakce pak dále převládá i v případě bydlení vedle psychicky nemocných osob (51 %), ovšem vzhledem k výše uvedeným skupinám se již nejednalo o tak přesvědčivý postoj.

U zbývajících deseti jmenovaných sociálních skupin se Češi již tak často odmítavě nevyjadřovali. Přesto více jak čtvrtina (29 %) české populace by nechtěla žít vedle osob s homosexuální orientací a přibližně čtvrtina (24 %) se pak negativně staví k sousedství s lidmi jiné barvy pleti. Pětina českých občanů (19 %) by nechtěla bydlet vedle kuřáků a desetina (10 %) odmítá blízkost bohatých. Osoby jiného náboženského přesvědčení by nechtělo mít za sousedy 6 % obyvatel ČR a stejný podíl Čechů se pak vyjádřil i v souvislosti s chudými lidmi. Dále následuje odmítání sousedství ve vztahu k lidem tělesně postiženým, mladým lidem a osobám jiného politického přesvědčení – u všech tří skupin se shodně 4 % Čechů vyjádřilo, že by nechtělo bydlet vedle těchto sociálních skupin. Staré lidi by nechtělo za sousedy 3 % obyvatel ČR.

Z hlediska srovnání s výzkumy prováděnými v minulých letech je možné konstatovat, že podíl osob, které odmítají bydlet vedle dané skupiny obyvatelstva, se ve většině případů udržuje na přibližně stejné úrovni. Více sousedské tolerance bylo zaznamenáno především ve vztahu k bohatým lidem (v současné době by je nechtělo za sousedy 10 % Čechů, zatímco v roce 2005 šlo o

¹ Znění otázky: „Následující otázka se bude týkat lidského soužití. V seznamu, který máte před sebou, jsou vypsány různé skupiny lidí. Můžete prosím vybrat všechny ty, které byste nechtěl mít za sousedy? a) Lidé jiného náboženského přesvědčení, b) lidé jiné barvy pleti, c) tělesně handicapovaní lidé, d) lidé závislí na drogách, e) chudí lidé, f) mladí lidé, g) lidé jiného politického přesvědčení, h) lidé s homosexuální orientací, i) staří lidé, j) lidé s kriminální minulostí, k) psychicky nemocní lidé, l) lidé závislí na alkoholu, m) bohatí lidé, n) kuřáci.“

16 %), alkoholikům (nyní 81 % ve srovnání s předchozími 87 %) a k homosexuálům (aktuálních 29 % oproti 34 % v roce 2005).

Analýza druhého stupně podle sociodemografických charakteristik ukázala relativně častěji menší toleranci u osob, které svou životní úroveň označily za špatnou – ty se častěji vyjadřovaly ve smyslu, že by nechtěly žít v sousedství lidí s jiným náboženským i politickým přesvědčením, mladých lidí, homosexuálů a bohatých. Češi starší 60-ti let pak častěji odmítají bydlení vedle mladých osob a osob s homosexuální orientací. Voliči KSČM též častěji nechtějí mít za sousedy homosexuály. Ženy spíše než muži nechtějí žít v blízkosti alkoholiků a lidí s kriminální minulostí. Češi s neúplným či základním vzděláním častěji odmítají sousedství bohatých. Naopak více tolerance se objevilo v řadách lidí s dobrou životní úrovní, kterým méně často vadí bydlení vedle osob jiné barvy pleti. Lidé ve věku 20-29 let pak méně negativně hodnotí sousedství s drogově závislými.

V souvislosti s tolerancí Češi též odpovídali na otázku, do jaké míry je podle jejich názoru česká populace snášenlivá k následujícím skupinám obyvatel (viz. tabulka 2).

Tabulka 2: Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní, snášenliví k těmto skupinám obyvatel?² (v %)

	velmi tolerantní	spíše tolerantní	spíše netolerantní	velmi netolerantní	+/-
Lidé s kriminální minulostí	5	29	43	13	34/ 56
Drogově závislí	9	30	38	16	39/ 54
Alkoholici	9	38	36	13	47/ 49
Psychicky nemocní lidé	5	37	38	7	42/ 45
Lidé jiné barvy pleti	10	49	33	5	59/ 38
Homosexuálové	12	45	31	6	57/ 37
Staří lidé	18	50	25	5	68/ 30
Chudí lidé	15	52	25	3	67/ 28
Bohatí lidé	20	46	23	3	66/ 26
Lidé tělesně postižení	24	54	18	2	78/ 20
Kuřáci	22	56	16	3	78/ 19
Lidé jiného politického přesvědčení	22	57	15	1	79/ 16
Mladí lidé	30	57	10	1	87/ 11
Lidé jiného náboženského přesvědčení	28	61	8	1	89/ 9

Pozn.1: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „Neví“.

Pozn.2: Odpovědi jsou řazeny sestupně dle podílu netolerance („spíše“+„velmi“ netolerantní).

Na základě výsledků uvedených v tabulce 2 bylo zjištěno, že se více jak polovina Čechů domnívá, že lidé v ČR nejsou tolerantní zejména vůči osobám s kriminální

² Znění otázky: „Nyní se budeme podobně bavit o toleranci. Jsou podle Vás lidé v České republice tolerantní, snášenliví anebo netolerantní, nesnášenliví k těmto skupinám obyvatel? a) k lidem jiného náboženského přesvědčení, b) k lidem jiné barvy pleti, c) k tělesně handicapovaným lidem, d) k lidem závislým na drogách, e) k chudým lidem, f) k mladým lidem, g) k lidem jiného politického přesvědčení, h) k lidem s homosexuální orientací, i) ke starým lidem, j) k lidem s kriminální minulostí, k) k psychicky nemocným lidem, l) k lidem závislým na alkoholu, m) k bohatým lidem, n) ke kuřákům.“ Možnosti odpovědí: „velmi tolerantní“, „spíše tolerantní“, „spíše netolerantní“ a „velmi netolerantní“.

minulostí (56 %) a dále k drogově závislým (54 %). Opačný názor sdílí více jak třetina dotázaných - konkrétně u lidí s kriminální minulostí jde o 34 %, u drogově závislých pak o 39 % Čechů. V případě alkoholiků a psychicky nemocných osob jsou názory respondentů ohledně tolerance resp. netolerance vůči těmto skupinám relativně vyrovnané. Téměř polovina (49 %) uvedla, že česká společnost je nesnášenlivá vůči alkoholikům, ovšem přibližně stejný podíl Čechů (47 %) se vyjádřil v opačném smyslu. K psychicky nemocným lidem je česká populace netolerantní podle 45 %, zatímco o toleranci vůči této sociální skupině hovoří 42 %. V souvislosti s ostatními skupinami obyvatelstva převládá mezi dotázanými názor, že lidé v ČR jsou k těmto skupinám tolerantní. Necelé dvě pětiny respondentů soudí, že česká společnost není snášenlivá vůči lidem jiné barvy pleti a vůči homosexuálům (38 % resp. 37 %). Tři z deseti Čechů pak shodně hovoří o netoleranci vzhledem k seniorům (30 %) a k chudým (28 %). Bohatí lidé nejsou v naší společnosti tolerováni podle přibližně čtvrtiny dotázaných (26 %). Jedna pětina respondentů míní, že netolerance se v ČR vztahuje také k lidem tělesně postiženým (20 %), téměř stejný podíl - 19 % - cítí v naší společnosti nesnášenlivost vůči kuřákům. K lidem jiného politického přesvědčení jsme netolerantní podle 16 % dotázaných. Přibližně jeden z deseti Čechů pak pocituje nesnášenlivost české populace vůči mladým lidem (11 %) a osobám jiného náboženského přesvědčení (9 %).

Pro přehled, jakým způsobem se vyvíjely názory Čechů ohledně tolerance a snášenlivosti české populace jako takové, je uvedena tabulka 3. Na základě výpovědí dotázaných Čechů je možné říci, že přístup české společnosti se podle jejich názoru co do tolerance vůči uvedeným sociálním skupinám zlepšil.

Tabulka 3: Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní, snášenliví k těmto skupinám obyvatel? (časové srovnání, v % kladných odpovědí)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003	2005	2007
k lidem s jiným náboženským přesvědčením	69	65	71	72	70	70	86	86	89
k mladým lidem	70	65	74	75	73	73	82	78	87
k lidem s jiným politickým přesvědčením	51	46	52	58	53	55	80	77	79
k Židům	*	*	*	*	*	*	76	70	*
ke starým lidem	62	63	64	68	63	67	82	67	68
k chudým lidem	62	58	60	62	59	58	74	64	67
k politikům	61	67	58	70	55	52	72	64	*
k cizincům žijícím v ČR	61	59	68	61	61	54	56	62	*
k bohatým lidem	41	40	49	44	43	40	62	59	66
k lidem jiné barvy pleti	42	37	49	49	50	43	52	55	59
k citově nevyrovnaným lidem	*	*	*	*	*	*	56	52	*
k homosexuálům	29	27	44	38	42	39	42	49	57
k Romům	13	16	27	30	28	24	21	36	*
k lidem drogově závislým	*	*	*	*	*	*	23	36	39
k lidem s kriminální minulostí	*	*	*	*	*	*	21	34	34
k alkoholikům	*	*	*	*	*	*	18	34	47

* nezjišťováno

Nejvíce se zvýšil podíl Čechů, kteří se domnívají, že obyvatelstvo ČR je snášenlivé k alkoholikům (nárůst o 13 procentních bodů) - ovšem tento

poměrně výrazný názorový posun je možné dát do souvislosti s určitými odlišnostmi v aktuálním znění otázky oproti roku 2005³. V předchozích letech byli Češi dotazováni na toleranci české společnosti vůči těžkým alkoholikům, zatímco nyní se znění tázalo na vztah k alkoholikům. Další názorový posun byl zaznamenán především ve vztahu k mladým lidem (nárůst o 9 procentních bodů na aktuálních 87 %), k homosexuálům (plus 8 procentních bodů na současných 57 %), k bohatým lidem (vzestup o 7 procentních bodů na 66 %). V případě zbývajících sociálních skupin se již jednalo o menší názorové posuny – ve vztahu k lidem jiné barvy pleti došlo k vzestupu o 4 procentní body na aktuálních 59 %. U lidí s jiným náboženským přesvědčením, chudých osob a u drogově závislých došlo shodně k nárůstu o 3 procentní body na 89 % resp. 67 % resp. 39 %. Podle čtyř pětin Čechů (79 %) je naše společnost tolerantní k lidem s jiným politickým přesvědčením (plus 2 procentní body) a více jak dvě třetiny (68 %) hovoří o toleranci ke starým lidem (plus 1 procentní bod). Ve vztahu k lidem s kriminální minulostí se postoj nezměnil a shodně s rokem 2005 34 % Čechů soudí, že jsme vůči nim snášenliví.

³ Znění otázky v roce 2005: „Nyní se budeme podobně bavit o toleranci. Jsou podle Vás lidé v České republice tolerantní, snášenliví anebo netolerantní, nesnášenliví k těmto skupinám obyvatel? a) K lidem jiného náboženského přesvědčení, b) k lidem jiné barvy pleti, c) k invalidům, d) k politikům, e) k lidem užívající drogy, f) k chudým lidem, g) k mládeži, h) k Romům, i) k lidem jiného politického přesvědčení, j) k homosexuálům, k) ke starým lidem, l) k lidem s kriminální minulostí, m) k těžkým alkoholikům, n) k bohatým lidem, o) k citově nevyrovnaným lidem, p) k Židům, r) k cizincům, žijícím v ČR?“